

Zeemeeuwen in 1990

Meeuwen hebben in de afgelopen decennia voortdurend in de belangstelling gestaan, zowel bij biologen als het grote publiek. Men hoeft maar te denken aan het Zilvermeeuwenprobleem. Zilvermeeuwen, voor velen eierrovers en kuikenmoordenaars bij uitstek, zijn jarenlang plaatselijk te vuur en te zwaard vervolgd, wat aanleiding gaf tot verhitte discussies over het nut of ontbreken daarvan bij dit soort acties. Doordat meeuwen zo belangrijk gevonden werden, zijn er verschillende malen pogingen ondernomen om tot een bepaling van de landelijke stand te komen. Vanaf eind jaren zestig zijn er zelfs jaarlijkse inventarisaties uitgevoerd, aanvankelijk alleen van de Zilvermeeuw, later ook van Stormmeeuw en Kleine Mantelmeeuw. Deze inventarisaties, die gecoördineerd werden door Arie Spaans van het voormalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer (nu IBN-DLO), toonden aan dat de stand van alle drie deze soorten in de jaren zeventig en begin jaren tachtig sterk gegroeid is (de Kokmeeuw wordt hier buiten beschouwing gelaten).

In 1985 is SOVON/CBS gestart met het Bijzondere Soorten Project (BSP) Broedvogels. Tellingen van kolonievogels zijn daar een belangrijk onderdeel van. Na overleg met Arie Spaans werd besloten dat de landelijke meeuwentellingen gaandeweg zouden worden overgenomen door SOVON. Na een overgangperiode van enkele jaren, waarin de nieuwe organisatie van de tellingen handen en voeten moest krijgen, lijken we eindelijk zover te zijn dat de kolonies van de drie meeuwensoorten landelijk jaarlijks geteld worden in het kader van het BSP. Wel duurt het soms lang voordat de gegevens van de laatste kolonies binnen zijn, wat het samenstellen van een actueel overzicht bemoeilijkt. Maar goed, de gegevens van 1990 zijn nu min of meer compleet (voor enkele kolonies waren alleen getallen uit 1988 of 1989 voorhanden), en dit is reden hier enkele woorden aan te wijden.

Van de **Zilvermeeuw** werden bijna 70.000 paren geteld, waarvan 61% in het Waddengebied, 33% in het Deltagebied, 5% in de duinen van het vasteland en minder dan 1% elders. Diep in het binnenland (meer dan 50 km uit de kust) zijn alleen broedgevallen vastgesteld bij Budel (11 paar) en in de Ooypolder (4 paar). De laatste jaren zijn steeds vaker

geluiden te horen dat de toename van de Zilvermeeuw gestopt of in een afname veranderd zou zijn. Dit komt duidelijk tot uiting in figuur 1, waarin de aantalsontwikkeling in het Waddengebied, de Hollandse duinen en het Deltagebied sinds 1970 is weergegeven. Om de verschillen tussen de deelgebieden te accentueren zijn de aantallen geïndiceerd (aantallen in 1980 op 100 gesteld). De gegevens uit 1970, 1975, 1980 en 1985 zijn ontleend aan de inventarisatierapporten van Arie Spaans.

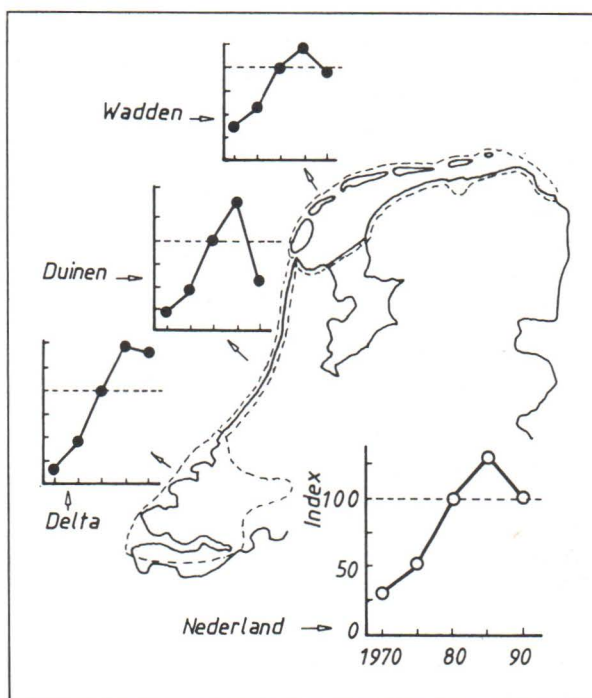
De ontwikkeling in de Hollandse duinen is het meest dramatisch: na een sterke toename tot 1985 volgt een sterke afname, veroorzaakt door predatie van vossen op eieren en kuikens. Inmiddels (1992) is de situatie hier zelfs nog verslechterd, want kolonies die in 1990 nog meer dan 1000 paar hadden (Wassenaarse duinen) zijn intussen zo goed als verdwenen. De soort is in de duinstrook steeds moeilijker te tellen: veel Zilvermeeuwen proberen te broeden op gebouwen of andere vosveilige plaatsen, een streven dat nogal wat weerstand oproept bij de burgerij. In IJmuiden broedden in 1992 al ca. 415 paar op gebouwen (Fitis 28: 142-148).

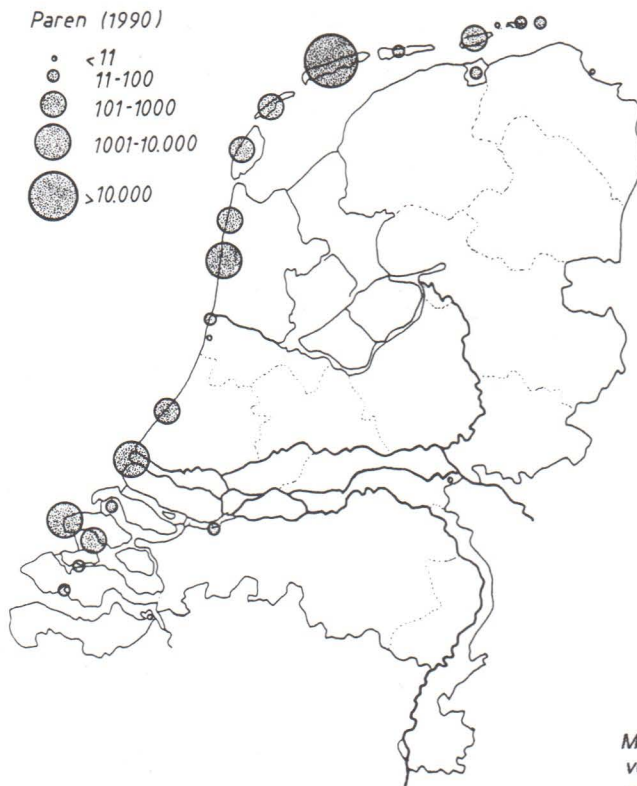
Op de Waddeneilanden is de stand inmiddels teruggevallen naar het niveau van 1980. Omdat hier geen vossen voorkomen, moet deze terugval een gevolg zijn van andere oorza-

ken, bijvoorbeeld toegenomen concurrentie met Kleine Mantelmeeuwen en/of ongunstige ontwikkelingen in het meeuwenvoedsel in verband met de visserij. In de Delta is de situatie voor de Zilvermeeuw het gunstigst: de sterkste groei lijkt er wel uit te zijn, maar van een dramatische afname is geen sprake. Voor Nederland als geheel is de stand een stuk lager dan tijdens de top in 1984-85 (toen 90.000 paren). Vergeleken met het begin van de jaren zeventig (20.000-24.000 paren in 1970-72) is de huidige stand nog riant.

De **Kleine Mantelmeeuw** doet het veel beter dan de Zilvermeeuw. Tussen 1977-85 verdubbelde de stand van omstreeks 9000 paren naar 19.000 paren. De groei heeft daarna doorgezet, en in 1990 werden ruim 24.000 paren geteld (Waddengebied 51%, duinen 11%, Delta inclusief Maasvlakte/Europoort 38%). In 1985-90 zijn vooral de kolonies op Schouwen, Maasvlakte/Europoort en Schoorl fors uitgegroeid. De grote kolonie bij Wassenaar (1985-87 nog meer dan 1900 paren), was in 1990 al flink gereduceerd en is thans (1992) vrijwel verdwenen. Ook deze soort wordt in de Hollandse duinstrook steeds vaker broedend op gebouwen aangetroffen. In het Waddengebied zijn de aantallen sinds 1985 niet spectaculair veranderd; in afzonderlijke kolonies is zowel toename als afname geconstateerd. In het binnenland zijn

Figuur 1.
Zilvermeeuw,
geïndiceerde
aantalsontwikkeling
in Nederland en in
drie deelgebieden
in 1970-90

Figuur 2.
Kleine
Mantelmeeuw,
verspreiding
en aantallen
in 1990.

waarschijnlijke broedgevallen van solitaire paren geconstateerd in de Ooypolder en in Midden-Brabant. Figuur 2 geeft een overzicht van de Nederlandse kolonies van de Kleine Mantelmeeuw in 1990.

Van de **Stormmeeuw** zijn in 1990 6800 paren geteld (Waddengebied 43%, duinen 50%, Deltagebied ruim 6%, elders minder dan 1%). Vergelijken met de eerste helft van de jaren tachtig, toen er jaarlijks 9000-12.000 paren geteld werden, betekent dat een forse achteruitgang. De afname wordt voor een groot deel veroorzaakt door veel lagere aantallen in de kolonie te Schoorl (1985 bijna 6000, 1990 2300 paren, in 1992 overigens nog veel minder!). Broedgevallen diep in het binnenland werden gevonden in de Noordoostpolder (13 paren), de Ooypolder (4 paren) en bij Budel (10 paren).

Zoals bij de meeuwen blijkt kunnen kolonievogels zich al jarenlang verheugen in een grote populariteit. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat de tellingen kunnen resulteren in een jaarlijks landelijk volledig overzicht. Probeer dat maar eens voor elkaar te krijgen bij andere vogelsoorten! Tegelijkertijd levert deze aanpak ook nadelen op, want je kunt je totaal pas presenteren als alle cijfermateriaal ontvangen is. De laatste inzender bepaalt het tempo.

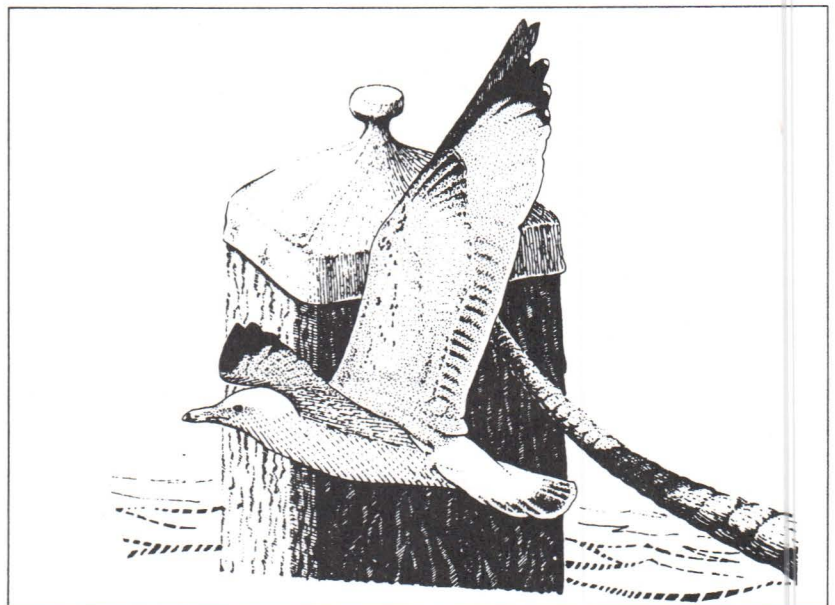
We gaan er hierbij dan gemakshalve van uit dat alle kolonies stevast worden geteld en daarnaast dat de tellingen systematisch en jaarlijks op vergelijkbare wijze worden uitgevoerd. In het algemeen klopt dat ook wel. Van de zeemeeuwen worden alle kolonies wel min of meer jaarlijks geteld, wat bij Kokmeeuw of Visdief niet altijd het geval is. Maar dan de af en toe oplaaiende discussie over de wijze van tellen! Dat tellen is ook niet eenvoudig, zeker in kolonies van dui-

zenden paren verspreid over enkele km². Gelukkig liggen veel kolonies in reservaten en natuurgebieden, waar het telwerk wordt uitgevoerd door de beherende instantie. De Nederlandse Zeevogelgroep is voornemens om in samenwerking met SOVON hulp te bieden om gaten in het telwerk te dichten en daarnaast probeert ze inzicht te krijgen in de nestplaatskeuze, broedsucces en toegepaste telmethode.

De Dienst Getijdewateren van Rijkswaterstaat en SOVON zijn nog steeds bezig gegevens van broedende kustvogels in kaart te brengen (zie SOVON-Nieuws sept. 1992). Insturen van uw oude en recente gegevens kan nog steeds!

Om ook in de toekomst de tellingen met goed gevolg voort te zetten willen we de tellers het volgende op het hart drukken:

- Tellingen worden per SOVON-district door districtscoördinatoren georganiseerd (zie de lijst verderop in deze nieuwsbrief).
- Tellingen moeten zoveel mogelijk worden uitgevoerd volgens de richtlijnen in de BSP-handleiding.
- Dreigt de telling in het water te vallen, schakel dan de districtcoördinator in voordat het te laat is (voor juni dus).
- Telresultaten liefst zo snel mogelijk insturen, doch uiterlijk op 1 oktober van het lopende jaar.
- Telresultaten invullen op BSP-jaarkaart. Een aantal opgeven per gebied mag ook maar geef dan de precieze ligging van de kolonie aan op een kaart.

Zilvermeeuw (Karel Maurer).